

Vzpomínky na budování a provoz výsypek ve východní části Sokolovského revíru (zapsal Josef Drechsler, bývalý pracovník Sokolovské uhelné)

S růstem povrchové těžby uhlí v lomech ve druhé polovině minulého století stoupaly i nároky na území, kde se ukládala skrytá nadložní zemina a horniny, to jest na výsypky. Jak rostla rozloha lomů, rostla i velikost výsypek a tvářnost krajiny kolem Chodova se díky tomu výrazně měnila. Ustoupit těžbě a výsypkám musely i celé obce. Protože jsem byl "u toho" prakticky po celou dobu své hornické praxe, pokusil jsem se v následujících řádcích přehledně popsat výsypky, které naše město obklopují jako důsledek těžby uhlí v jeho blízkosti.

Na důl Velkolom Jiří jsem nastoupil 1. dubna 1954. V té době byly provozovány dva povrchové doly, větší dnešní důl Družba (bývalý důl 25.únor) a tenkrát docela malý dnešní důl Velkolom Jiří (bývalý důl Jednota). Skrývka z těchto lomů byla zakládána do bezprostřední blízkosti lomů na tzv. závodové výsypky.

Lom Družba - závodová výsypka: Byl zasypán prostor mezi lomem a loučským potokem až k obci Chranišov. Po dosypání tohoto prostoru byla vybudována kolejová cesta na výsypku severně od obce Loučky. Vzhledem k navyšujícím se těžbám uhlí na lomu bylo třeba založit stále více zeminy na výsypky, proto bylo rozhodnuto o rozšíření této výsypky na velkou Loketskou výsypku, která zahrnuje prostor od obce Loučky až k městu Chodovu a obcím Jenišov a Hory. V prostoru byla zasypána malá obec Podhoří. Velká část tohoto prostoru byla narušena dřívější hlubinnou těžbou uhlí, na povrchu bylo proto mnoho propadlin. Při schvalování této výsypky byly velké problémy se státním statkem v Jenišově, který nechtěl zemědělské pozemky nutné pro výsypku uvolnit, proti výsypce byl velký odpor i z města Karlovy Vary. Vše ale bylo zbytečné, výsypka byla vysypána v celém projektovaném rozsahu do dnešní podoby.

Velkým problémem na výsypce byl velký sesuv, který bezprostředně ohrožoval železniční trať Cheb – Chomutov. (Jeho úspěšnou likvidaci máme dodnes mnozí v živé paměti!)

Po ukončení kolejové dopravy na lomu Velkolom Jiří byla postupně těžba skrývky z lomu Družba převedena do volných míst na výsypce Vintířov a Smolnice. Smolnickou výsypku využívá lom Družba ještě v dnešní době.

Lom Velkolom Jiří – závodová výsypka: Byl zasypán prostor východně od lomu až k bývalé vlečce ČSD na bývalý kaolinový důl Markéta, která vede podél silnice Vintířov - Nové Sedlo. V tomto prostoru byla velká vodní plocha, která byla zasypána tzv. splavnou výsypkou, kde se zkoušelo zakládání pomocí vody. Zemina byla proudem vody odnášena do volných prostor. Ty byly po zaplnění nebezpečné, neboť byly vyplněny rozmělněnou zeminou.

Po dosypání tohoto prostoru byl hledán k zasypání další. Nabízel se prostor severně od vodárny Vintířov mezi východní částí obce Vintířov a Chodovem (jáma František). Tudy tekla Pulcový potok, který byl proto přeložen tak, aby s minimálním spádem od obce Vintířov uvolnil co největší prostor k sypání. Sypání bylo prováděno pomocí rypadla E25 a buldozeru, doprava byla vedena kolejí o rozchodu 900 mm parní trakcí.

Zvyšující se požadavky na těžbu uhlí byly podkladem k vyprojektování nových výsypných prostorů, změny technologie těžby a dopravy na Velkolomu Jiří. Rozchod kolejí vzrostl na 1435 mm, parní lokomotivy nahradily elektrické, z lomu byly vybudovány nové kolejové výjezdy na výsypky i na budovaný kombinát ve Vřesové. Tímto opatřením začala vznikat Velká podkrušnohorská výsypka, která se skládá z tzv. výsypky Vintířov a výsypky Pastviny. Každá z těchto výsypek byla vybavena dvouvozovými zakladači ZD 2100 a pomocnými rypadly E25.

Výsypka Vintířov: Je ohraničena na severní straně přeložkou podkrušnohorských potoků a kombinátem Vřesová, na západě straně provozovaným uhelným lomem Lipnice. Jižní strana je určena ochranou budovaného povrchového závodu Velkolomu a silnicí z Vintířova do Lomnice. Východní strana výsypky je podél příjezdové koleje do kombinátu Vřesová. Do této části výsypky - zvláště na její jižní stranu, byla zakládána skrývka z lomu Lipnice. Na východní a severní straně byl provozován zakladač ZD 2100, který sypáním připravoval konečné výjezdy na výsypku Pastviny. Při této práci byly neplánovaně vysypány i vysoké hromady zeminy, které dostaly jméno Pšeničkovy hory podle vedoucího zakladače. Nestihly se totiž včas postavit dál koleje, sypání se nedalo zastavit a zakladač tak během týdne poněkud pozměnil reliéf krajiny. Po dosypání výjezdů - asi 500m západně od kombinátu Vřesová, byl zakladač přemístěn na připravenou výsypku Pastviny.

Výsypka Pastviny: Nachází se západně od hranic lomu Lipnice k obci Dolní Nivy, dále pak podél přeložky silnice Sokolov - Dolní Nivy až k obci Lomnice. Jižní okraj je určen novou silnicí Vintířov – Lomnice. Při zahájení sypání došlo nepozorností vedoucího zakladače k zasypaní zahrady u domu, kde ještě bydleli lidé. Výsypka je totiž poměrně blízko obce Lomnice, jejíž obyvatelé měli z výsypky obavy. Další nepříjemnosti se v této části výsypky však již nestaly. Postupem času a nasazením nové technologie na skrývku Velkolomu Jiří (technologické celky TC 2 - velkorypadlo + pásová doprava + zakladač) dochází k postupnému ukončování kolejově dopravované skrývky z lomu Jiří na výsypku Vintířov a Pastviny. Volné kapacity na výsypce Vintířov jsou určeny pro sypání technologických celků, volnou kapacitu na výsypce Pastviny využila kolejová doprava ze závodu Družba, kde byla také provedena výměna kolejové dopravy z rozchodu 900 mm na rozchod 1435 mm.

Při zaměřování výsypky Pastviny - rok 1977 (fotoarchiv Josefa Drechslera)

Technologické celky TC 2 (první, později i druhý) byly nasazeny na výsypku Vintířov, kde pomocí pasové dopravy a zakladače přesypávaly etáže, dříve nasypané kolejovou dopravou, do současné podoby výsypky, která je již ve značné míře rekultivována. Na této výsypce také docházelo k sesuvům zeminy. Největší byl sesuv směrem na silnici Vintířov - Lomnice, kde sesuv byl zastaven pomocí mohutné kamenné lavice těsně u silnice. Sesuv zasáhl i do prostor povrchového závodu velkolomu Jiří, kde poškodil budovu skladu. Zavalil a zcela smetl přípravné středisko geologického průzkumu. Sypání na Podkrušnohorské výsypce bylo ukončeno v momentě, kdy bylo možno začít plnohodnotné sypání na vnitřní výsypce závodu Jiří. Na Podkrušnohorskou výsypku byly nasypány stamiliony m³ zeminy a stala se největší výsypkou sokolovského revíru a druhou největší v České republice.

Smolnická výsypka: Zaujímá prostor, který je k městu Chodovu nejbližší. Nachází se v oblasti, která je na jižní straně ohraničena novou silnicí Chodov – Vřesová, na západní straně prostorem úložiště popílku, na straně severní několikrát provedenou přeložkou Černého potoka (nutnost zvyšování kapacity výsypky o další vyšší horizonty), na straně východní pak výsypka končí u Božičan, přesněji u silnice Božičany - Nejdek ("stará vojenská"). Byla zasypána obec Smolnice a polovina obce Stará Chodovská včetně řady rybníků, které byly mezi Smolnicí a Chodovem. Sypání bylo zahájeno v době, kdy výkon dvou zakladačů na výsypce Vintířov nestačil na založení potřebné skrývky pro těžbu. Zakladač ZD 2100 byl montován na východní straně uhelné vlečky na Vřesovou. Transport stroje z montážního místa byl proveden po nově vystavěných kolejích přes most nad silnicí Chodov – Vřesová. Byla to pěkná podívaná, když zakladač přejížděl most na začátek výsypky! Bohužel nevím, že by někdo tenkrát přejezd velkstroje vyfotografoval (pokud ano, budu rád, když mi fotografie zapůjčí k okopírování). Sypání na Smolnické výsypce je prováděno do současné doby, uvolněné prostory po zrušení kolejové dopravy převzal závod Družba.

Na Smolnické výsypce byl vybudován systém drénů, který odvádí vodu ze zamokřeného území do vodotečí mimo prostor výsypky. Tyto drény byly budovány i na výsypce Vintířov a Pastviny (pokud to bylo nutné) a odvádějí vodu z podloží výsypek i po ukončení sypání.

Smolnická výsypka je v současné době jedinou vnější provozovanou výsypkou.

Za připomínku ještě stojí, že byl vypracován též projekt na výsypku Chranišov, která - pokud by se realizovala, by zasáhla i do katastrálního území města Chodova. Tento projekt nebyl uskutečněn.

"Modrá voda" a Smolnická výsypka (foto Jiří Kovařík)